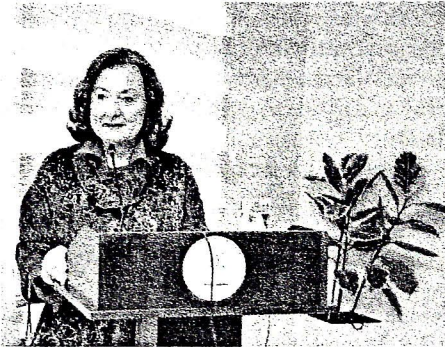

ELMİ MÜSAHİBƏ

Qonağımız Osvald fon Volkenştayn Cəmiyyətinin prezidenti, Almaniyanın Vürtsburq Universitetinin professoru, ADU-nun nəzdində fəaliyyət göstərən Germanistika İnstitutunun direktoru Ziqlinde Hartmandır. Germanistika mütəxəssisi kimi əsas tədqiqat sahəsi orta əsr alman ədəbiyyatı olan Z.Hartman öz tədqiqatlarında müqayisəli yanaşma metodundan istifadə edərək orta əsr alman ədəbiyyatını, mədəniyyətini digər xalqların ədəbiyyatı ilə qarşı qarşıya qoymuşdu. Bu istiqamətdə reallaşdırılan uğurlu tədqiqatlardan biri də Z.Hartmanın ADU-nun rektoru akademik Kamal Abdulla ilə birlikdə həyata keçirdikləri “Kitabi-Dədə Qorqud” və “Nibelunqlar haqqında nəgmə” – Ortaçağ qəhrəmanlıq dastanlarında Şərq və Qərb” adlı layihədir. Bu layihə çərçivəsində “Kitabi-Dədə Qorqud” və “Nibelunqlar haqqında nəgmə” dastanları yalnız ədəbiyyat prizmasından deyil, linqvistik nöqteyi nəzərdən də müqayisəli şəkildə tədqiq edildi. Z.Hartman 2002-ci ildən Böyük Britaniyanın Leeds Universitetinin nəzdində fəaliyyət göstərən Orta əsrlər İnstitutu tərəfindən hər il təşkil edilən Beynəlxalq Orta əsrlər Konqresinin Proqramlaşdırma Komitəsinin üzvüdür. Bundan başqa o, Osvald fon Volkenştayn Cəmiyyətinin nəşr etdirdiyi illik kitabın baş redaktoru, “ADU-nun Elmi Xəbərləri” jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür.

1) Xanım Hartman, öncə sizi ADU-nun nəzdində açılan Germanistika İnstitutunun rəhbəri təyin olunmağınız münasibəti ilə təbrik edir, gələcək fəaliyyətinizdə uğurlar arzulayıram.

Təşəkkür edirəm.

2) Xanım Hartman, rəhbərliyiniz etdiyiniz Germanistika İnstitutu hansı istiqamətlərdə fəaliyyət göstərəcək və bunun azərbaycanlı müəllim və tələbələr üçün nə kimi faydası olacaq?

Sualınıza görə təşəkkür edirəm. Düşünürəm ki, Germanistika İnstitutu yeni istiqamətlərdə fəaliyyət göstərsə istər müəllimlər, istərsə də tələbələr üçün son dərəcə faydalı olar. Yeni istiqamətlər dedikdə mən yeni tədris planını nəzərdə tuturam. Biz çalışmalıyıq ki, Germanistika institunun yeni tədris planı Almaniya, Avstriya və İsveçrə universitetlərinin tədris planına uyğun olsun. Fikrimcə, tədris planında ədə-

biyyat, orta əsrlər ədəbiyyatı, müasir dövr ədəbiyyatı öz əksini tapmalıdır. Əgər siz Almaniya kimdənə soruşsanız ki, germanist kimdir?, sizə avtomatik olaraq cavab verəcəklər: “Germanist alman ədəbiyyatı mütəxəssisidir”. Alman dilinin deyil, məhz ədəbiyyatının mütəxəssisidir. Biz müəyyənləşdirmişik ki, germanistikanın əsas tədqiqat obyektı alman ədəbiyyatıdır. Əlbəttə, biz dilçiliklə də məşğul oluruq. Amma tədris planımızın yalnız 1/3-i dilçiliyə həsr olunub, qalan 2/3-si ədəbiyyatla bağlıdır. Biz tədris planımızı bu istiqamətdə qururuq. Düzdür, bu iş bir ay ərzində tamamlana bilməz. Bunun üçün bizə ən azı bir il vaxt lazımdır.

3) Sizin Azərbaycan mədəniyyətini, ədəbiyyatını xüsusi ilə “Kitabi Dədə Qorqud” dastanlarını Almaniya təbliğ etdiyinizdən xəbərdarıq. Azərbaycan ədəbiyyatında sizi cəlb edən nə oldu?

Azərbaycan ədəbiyyatı ilə ilk tanışlığım “Kitabi Dədə Qorqud” eposundan başlayıb. “Kitabi Dədə Qorqud” qəhrəmanlıq dastanıdır və onun digər ölkələrin o cümlədən almanların qəhrəmanlıq dastanları ilə ortaq xüsusiyyətləri vardır. Sonralar mənim Azərbaycan ədəbiyyatının digər nümunələri ilə də tanış olmağım üçün imkan yarandı. Məni təkcə Azərbaycan ədəbiyyatı deyil, bu kiçik ölkənin gözəlliyi, buradakı tarixi və mədəni məkanlar, buradakı ədəbiyyat muzeyi valeh etdi. Mən doğurdan da bu gözəlliklər qarşısında mütəəssir oldum və bu ölkənin ədəbiyyatı ilə yaxından tanış olmaq qərarına gəldim.

4) Azərbaycan və alman ədəbiyyatı arasında oxşar xüsusiyyətlər varmı? Siz bu oxşarlıqları nədə görürsünüz?

Bəli var. İlk növbədə orta əsrlərə aid epik qəhrəmanlıq dastanlarında müəyyən oxşar xüsusiyyətlər nəzərə çarpır. XIX əsrdə Avropada yaranan yeni cərəyanların – realizm və romantizm cərəyanlarının Azərbaycan ədəbiyyatına da təsiri olmuşdur. Bu baxımdan da əlbəttə Azərbaycan və alman ədəbiyyatlarında oxşarlıqlar vardır. Daha sonra bildiyimiz kimi, Azərbaycan ədəbiyyatı bir müddət kommunizm ideyalarının təsiri altında qalmışdır və ədəbiyyatda sosialist realizm dövrü olmuşdur. Analoji hal Şərqi Almaniya da o zamankı Almaniya Demokratik Respublikasında da baş vermişdir. Bu baxımdan da Azərbaycan və alman ədəbiyyatları arasında oxşarlıqlar olmuşdur. Azərbaycan Respublikası müstəqillik qazandığı dövrdən Azərbaycan ədəbiyyatı da müasir ədəbi axına qoşuldu və yeni istiqamətlərdə inkişaf etməyə başladı və müxtəlif janrlarda məsələn, psixoloji janrdə maraqlı əsərlər yazılmağa başladı. Azərbaycan ədəbiyyatının yeni istiqamətlərdə inkişafı onu Avropa ədəbiyyatına və ümumiyyətlə qərb dünyasına daha da yaxınlaşdırdı.

5) ADU-nun Elmi Xəbəri jurnalının redaksiya heyətinin üzvi kimi məqalə yazmaq istəyən müəlliflərə nə kimi tövsiyələriniz var? Sizcə onlar hansı mövzularda müraciət etməlidirlər?

Bəli mənim müəlliflərə bəzi təkliflərim ola bilər. Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Dillər Universitetində tədrisin əsas istiqaməti xarici dillərin, xüsusi ilə qərb ölkələrinin dillərinin, ədəbiyyatlarının, mədəniyyətlərinin öyrənilməsidir. Bu baxımdan məqalə yazan müəlliflər ingilis, alman və digər ölkələrdən olan alimlərin işləri ilə tanış olmalı, ədəbiyyat yaxud digər sahələrdə baş verən yenilikləri izləməlidirlər. Bunun üçün hətta biz xarici ölkələrdən olan alimləri bura dəvət edə və onları azərbaycanlı müəlliflər ilə görüşdürə bilərik. Məncə, bu istiqamətlərdə müxtəlif seminarların, təqdimatların keçirilməsi maraqlı olardı.

6) Bildiyimiz kimi siz bu ildən azərbaycanlı tələbələrə alman ədəbiyyatını tədris edirsiniz. Bizim tələbələrimiz haqqında fikirlərinizi öyrənmək istərdik.

Sizin tələbələr haqqında yalnız müsbət fikirlər söyləmək olar. Tələbələrin alman dilinə, eləcə də Almaniya böyük marağı var. Onlar böyük həvəslə alman dilini öyrənir, dərslərdə fəallıq göstərirlər. Çoxu daha sonra təhsilini Almaniya davam etdirmək arzusundadır. Tələbələr müxtəlif tədbirlərdə alman ədəbiyyatından nümunələri səhnələşdirir, alman dilində mahnılar ifa edirlər. Bu da bizim tədris prosesini daha da səmərəli edir.

7) Sizin akademik Kamal Abdullayevlə birlikdə həyata keçirdiyiniz “Kitabi-Dədə Qorqud” və “Nibelunqlar haqqında nəğmə” dastanlarının müştərək tədqiqi çox uğurlu layihə oldu. Yaxın gələcəkdə bu layihələrin davamı gözlənilirmi?

Bəli. Bizim Kamal müəllimlə birlikdə dünya xalqlarının epik dastanlarının mərkəzini yaratmaq planımız var. Biz öz fəaliyyətimizi genişləndirərək Azərbaycan və Almaniya sərhədlərini aşmaq niyyətindəyik. Belə ki, biz bu tədqiqata ingilis və fransız ədəbiyyatında olan epik dastanları da daxil etmək istəyirik. Bunlardan əlavə, gələcəkdə Asiya ölkələrinin epik dastanlarını da müqayisəli şəkildə tədqiq etməyi planlaşdırırıq. Asiya ölkələrinin ədəbiyyatında kifayət qədər maraqlı epik dastanlar var və biz öz fəaliyyət istiqamətimizi genişləndirərək onları da tədqiqat obyektimizə daxil edəcəyik. Mən əminəm ki, bizim yeni layihələrimiz də çox uğurlu olacaq.

*Aysel Şabanova,
“ADU-nun Elmi Xəbərləri” jurnalının məsul katibi*